

STJÓRNARTÍÐINDI A 10 – 1996

29. maí 1996

145

Nr. 55

LÖG

um tæknifrjóvgun.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallist á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

Skilgreiningar.

1. gr.

Tæknifrjóvgun: Getnaður sem verður í framhaldi af tæknisæðingu eða glasafrjóvgun.

Tæknisæðing: Aðgerð þegar sæði er komið fyrir í eða nærri kynfærum konu á annan hátt en með samförum.

Glasafrjóvgun: Aðgerð þegar eggfruma, sem numin hefur verið úr líkama konu, er frjóvguð með sæðisfrumu utan líkamans.

Kynfrumur: Eggfrumur og sæðisfrumur.

Fósturvísir: Frjóvgað egg á öllum þroskastigum þess, allt frá því að það er frjóvgað og þar til það kemst á fósturstig.

Gjafi: Einstaklingur sem leggur öðrum til kynfrumur.

Staðgöngumæðrun: Tæknifrjóvgun framkvæmd á konu sem hyggst ganga með barn fyrir aðra konu og hefur fallist á það fyrir meðgönguna að láta barnið af hendi strax eftir fæðingu.

Almenn ákvæði.

2. gr.

Tæknifrjóvgun má eingöngu framkvæma á heilbrigðisstofnun sem fengið hefur til þess leyfi ráðherra og undir eftirliti sérfræðinga í kvensjúkdómum og fæðingarhjálp.

Heilbrigðisstofnun sem fær leyfi skv. 1. mgr. er skylt að bjóða þörum sem sækja um tæknifrjóvgunarmeðferð og væntanlegum gjöfum faglega ráðgjöf sérfræðinga, svo sem félagsráðgjafa eða sálfræðinga.

3. gr.

Tæknifrjóvgun má því aðeins framkvæma að:

- konan, sem undirgengst aðgerðina, sé samvistum við karlmann, í hjúskap eða óvígðri sambúð, sem staðið hafa samfellt í þrjú ár hið skemmsta og að þau hafi bæði samþykkt aðgerðina skriflega og við votta,
- aldur parsins megi teljast eðlilegur, m.a. með tilliti til velferðar barnsins á uppvaxtarárum,
- andleg og líkamleg heilsa og félagslegar aðstæður parsins séu góðar og
- aðrar aðgerðir til að sigrast á ófrjósemi hafi brugðist eða séu ekki tiltækar.

Áður en tæknifrjóvgun fer fram og samþykki skv. a-lið 1. mgr. er veitt skal gefa þarinu upplýsingar um meðferðina og þau læknisfræðilegu, félagslegu og lögfræðilegu áhrif sem hún kann að hafa.

Læknir ákveður hvort tæknifrjógungun fer fram. Synjun má kæra til landlæknis sem sendir kæruna tafarlaust til meðferðar sérstakrar nefndar sem ráðherra skipar til fjögurra ára í senn. Í nefndinni skulu eiga sæti þrír fulltrúar og jafnmargir til vara, einn lögfræðingur, einn læknir og einn félagsráðgjafi. Ákvörðun nefndarinnar er endanleg.

Ráðherra setur nánari reglur um framkvæmd ákvæðis þessa, m.a. um heimild til að leita umsagnar barnaverndarnefndar um félagslegar aðstæður parsins.

4. gr.

Læknir, sem annast meðferð, skal velja viðeigandi gjafa.

Óski gjafi eftir nafnleynd er heilbrigðisstarfsfólki skylt að tryggja að hún verði virt. Í þeim tilvikum má hvorki veita gjafa upplýsingar um parið sem fær gjafakynfrumur eða um barnið né veita parinu eða barninu upplýsingar um gjafann.

Óski gjafi ekki eftir nafnleynd skal stofnunin varðveita upplýsingar um hann í sérstakri skrá. Verði til barn vegna kynfrumugjafarinnar skal varðveita upplýsingar um það og parið sem fékk gjafakynfrumurnar í sömu skrá.

Barnið, sem verður til vegna kynfrumugjafar þar sem gjafi óskar ekki eftir nafnleynd, getur er það nær 18 ára aldri óskað eftir aðgangi að skrá skv. 3. mgr. til að fá upplýsingar um nafn gjafans. Nú fær barn upplýsingar um kynfrumugjafa hjá stofnuninni og ber henni þá eins fljótt og auðið er að tilkynna honum um upplýsingagjöfina.

Tæknisæðing með gjafasæði.

5. gr.

Tæknisæðingu með gjafasæði má því aðeins framkvæma að frjósemi karlmannsins sé skert, hann haldinn alvarlegum erfðasjúkdómi eða aðrar læknisfræðilegar ástæður mæli með notkun gjafasæðis.

Glasafrjógungun.

6. gr.

Glasafrjógungun má því aðeins framkvæma að notaðar séu kynfrumur parsins. Þó skal heimilt að nota gjafakynfrumur ef frjósemi karlsins eða konunnar er skert, annað þeirra haldið alvarlegum erfðasjúkdómi eða aðrar læknisfræðilegar ástæður mæla með notkun gjafakynfrumna.

Gjöf fósturvísa er óheimil.

Staðgöngumæðrun er óheimil.

Geymsla kynfrumna og fósturvísa.

7. gr.

Geymsla kynfrumna og fósturvísa er eingöngu heimil á heilbrigðisstofnun sem fengið hefur leyfi ráðherra til að framkvæma tæknifrjógungun, sbr. 2. gr.

8. gr.

Kynfrumur má því aðeins geyma að tilgangurinn sé:

- a. eigin notkun síðar,
- b. gjöf í rannsóknarskyni eða
- c. gjöf kynfrumna til notkunar við tæknifrjógungun.

Sá sem leggur kynfrumur til skal veita skriflegt samþykki fyrir geymslunni í samræmi við tilgang hennar, enda hafi honum áður verið veittar upplýsingar um áhrif geymslunnar á kynfrumurnar og hin almennu skilyrði sem sett eru fyrir geymslu kynfrumna í lögum þessum og reglum samkvæmt þeim.

9. gr.

Fósturvísa má geyma í þeim tilgangi að koma þeim fyrir í konu þeirri sem lagði eggfrumurnar til eða eiginkonu eða sambýliskonu karlmannsins sem lagði til sæðisfrumur. Geymsla fósturvísa í öðrum tilgangi er óheimil.

Geymsla fósturvísa er háð því skilyrði að karlmaður sá og kona, sem leggja kynfrumurnar til, veiti skriflegt samþykki fyrir geymslunni í samræmi við tilgang hennar, enda hafi þeim áður verið veittar upplýsingar um áhrif geymslunnar á fósturvísana og hin almennu skilyrði sem sett eru fyrir geymslu kynfrumna og fósturvísa í lögum þessum og reglum samkvæmt þeim.

Fósturvísa má eingöngu nota í samræmi við samþykki þeirra sem lögðu kynfrumurnar til.

10. gr.

Ráðherra skal setja reglur um hve lengi má geyma kynfrumur og fósturvísa í samræmi við bestu læknisfræðilega þekkingu á hverjum tíma.

Að hámarksgeymslutíma liðnum skal eyða ónotuðum kynfrumum og fósturvísunum.

Nú er hámarksgeymslutími kynfrumna ekki liðinn en sá sem lagði til kynfrumur andast og skal þá eyða ónotuðum kynfrumum nema tilgangur geymslunnar hafi verið gjöf kynfrumna til notkunar við tæknifrjövgun.

Nú er hámarksgeymslutími fósturvísa ekki liðinn en karlmaður sá og kona, sem lögðu kynfrumurnar til, slíta hjúskap eða sambúð og skal þá eyða fósturvísunum. Sama gildir ef annað þeirra andast nema um gjöf kynfrumna til notkunar við tæknifrjövgun hafi verið að ræða.

Rannsóknir á fósturvísunum.

11. gr.

Hvers konar rannsóknir, tilraunir og aðgerðir á fósturvísunum skulu vera óheimilar.

Þó skal heimilt að gera rannsóknir á fósturvísunum:

- a. ef þær eru liður í glasafrjövgunarmeðferð,
- b. ef þeim er ætlað að greina arfgenga sjúkdóma í fósturvísunum sjálfum,
- c. ef þær miða að framförum í meðferð vegna ófrjósemi eða
- d. ef þær eru ætlaðar til aukins skilnings á orsökum meðfæddra sjúkdóma og fósturláta.

12. gr.

Óheimilt er:

- a. að rækta eða framleiða fósturvísa eingöngu í þeim tilgangi að gera á þeim rannsóknir,
- b. að rækta fósturvísa lengur en í 14 daga utan líkamans eða eftir að frumrákin kemur fram,
- c. að koma mannlegum fósturvísunum fyrir í dýrum og
- d. að framkvæma einræktun.

Lokaákvæði.

13. gr.

Ráðherra setur nánari reglur um framkvæmd laga þessara. Í þeim skal m.a. fjalla um:

- a. undirbúning væntanlegra foreldra vegna meðferðarinnar, m.a. aðgang þeirra að ráðgjöf,
- b. notkun gjafakynfrumna, m.a. um notkun gjafakynfrumna innan fjölskyldu,
- c. geymslutíma fósturvísa,
- d. vísindarannsóknir á fósturvísunum, sbr. c- og d-lið 11. gr., og vísindasiðanefnd sem fjalli um slíkar rannsóknir.

14. gr.

Brot gegn lögum þessum eða reglum settum samkvæmt þeim varða sektum eða fangelsi allt að þremur mánuðum.

Fyrir hlutdeild í broti skal refsa á sama hátt nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum.

15. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. júní 1996, og skulu á sama tíma liggja fyrir reglur skv. 13. gr. um framkvæmd tæknifrjógunar sem ráðherra setur.

Ákvæði til bráðabirgða.

Dómsmálaráðherra skal við gildistöku laga þessara skipa þriggja manna nefnd sérfróðra aðila á sviði læknisfræði, lögfræði og siðfræði til að fylgjast með framkvæmd laganna og vinna að endurskoðun þeirra. Nefndin skal hafa hliðsjón af laga- og tækniþróun á sviði tæknifrjógunar, m.a. með tilliti til nafnleyndar. Nefndin skal ljúka störfum innan tveggja ára frá gildistöku laganna.

Gjört í Reykjavík, 29. maí 1996.

Vigdís Finnbogadóttir.

(L. S.)

Þorsteinn Pálsson.

LÖG**um spilliefnagjald.****FORSETI ÍSLANDS**

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallist á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

I. KAFLI**Markmið, gildissvið o.fl.**

1. gr.

Markmið laga þessara er að koma í veg fyrir mengun af völdum spilliefna með því að skapa hagræn skilyrði fyrir söfnun, meðhöndlun og viðunandi endurnýtingu eða eyðingu þeirra.

Umhverfisráðherra fer með yfirstjórn þeirra mála sem lög þessi fjalla um.

Til þess að standa straum af kostnaði við söfnun, móttöku, meðhöndlun, endurnýtingu eða eyðingu spilliefna, eftir því sem nánar er kveðið á um í lögum þessum, er heimilt að leggja sérstakt gjald, spilliefnagjald, á vörur sem geta orðið að spilliefnum.

2. gr.

Með vörum sem geta orðið að spilliefnum er í lögum þessum átt við vörur, efni og um-búðir þeirra sem haft geta mengandi eða óæskileg áhrif á umhverfi, sbr. 6. gr. Þessi skilgreining á við hvort sem efnin eru hrein eða hluti af öðrum efnum eða vörum.

3. gr.

Umhverfisráðherra skipar spilliefnanefnd til fjögurra ára í senn. Í nefndinni eiga sæti sjö menn: einn tilnefndur af Sambandi íslenskra sveitarfélaga, einn af Vinnuveitendasambandi